

Activiteitenplan t.a.v. de Huismus en de Kerkuil Nieuwe Vesting Zuid te Bergen op Zoom

Februari 2021
P20-211/W1952
Auteur: C. Huibers

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Activiteitenplan
t.a.v. de Huismus en de Kerkuil
Nieuwe Vesting Zuid
te Bergen op Zoom

Activiteitenplan t.a.v. de Huismus en de Kerkuil Nieuwe Vesting Zuid te Bergen op Zoom.

Opdrachtgever / aanvrager: Gemeente Bergen op Zoom

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Christine Huibers – van de Velde

Foto's : NWC

Activiteitenplan t.a.v. de Huismus en de Kerkuil Nieuwe Vesting Zuid te Bergen op Zoom.
[Samenst.: Huibers, C.] [Foto's:NWC]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Nieuwe Vesting Zuid, Bergen op Zoom, activiteitenplan, ontheffing, Huismus, Kerkuil,
Wet natuurbescherming

W1952/ P20-211

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, februari 2021

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Projectbeschrijving	7
	2.1 Naam van project en adresgegevens	7
	2.2 Locatie plangebied en huidige situatie	7
	2.3 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	9
	2.4 Deskundige betrokken bij het project	9
3	Methode en resultaten onderzoek voorkomende soorten in het plangebied	11
4	Werkzaamheden en planning	13
	4.1 Methode aanvullende onderzoeken	13
	4.2 Resultaten aanvullende onderzoeken	13
5	Effectenstudie en overtreding verbodsbepalingen	15
	5.1 Effecten op de Huismus en de Kerkuil	15
	5.2 Overtreding verbodsbepalingen Europese vogelrichtlijn	16
	5.3 Gunstige staat van instandhouding	17
	5.4 Wettelijk belang Europese vogelrichtlijnsoorten	18
6	Compenserende en mitigerende werkzaamheden	21
	6.1 Werken in de minst kwetsbare periode	21
	6.2 Huidige functies ontoegankelijk/ongeschikt maken	22
	6.3 Aanbieden van alternatieven	22
	6.4 Inschakelen van een Huismus- en Kerkuildeskundige	22
	6.5 Opstellen ecologisch werkprotocol	22
	6.6 Monitoring van de voorzieningen	23
	6.7 Aangepaste planning van de werkzaamheden	23
7	Alternatieven en zorgvuldig handelen	25
	7.1 Alternatieven	25
	7.2 Ontwikkelingen in de omgeving	25
	7.3 Zorgvuldig handelen	25

Referenties

Bijlagen

Bijlage 1: Huidige medewerkers NWC en hun kwalificaties

Bijlage 2: Plangebied ingetekend op een topografische kaart

1. Inleiding

Er zijn plannen om aan de Oude Visserhaven in Bergen op Zoom het plangebied op te ruimen en bouwrijp te maken. Hierbij zal het aanwezige pand gesloopt worden en het aanwezige groen verwijderd worden. De schoorsteen zal behouden blijven. Op deze locatie zullen nieuwe woningen en een binnentuin gerealiseerd worden genaamd 't Suikerwerk.

Uit eerder flora- en faunaonderzoek, uitgevoerd door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) (Huibers, C. 2020), blijkt dat er binnen het plangebied functionele leefomgeving en rustplaatsen van diersoorten voorkomen die onder de bescherming van de Wet natuurbescherming vallen. Het gaat om de Huismus (*Passer domesticus*) en de Kerkuil (*Tyto alba*). Deze soorten worden eveneens vermeld in de Europese Vogelrichtlijn, waarmee de soorten, evenals hun functionele leefomgeving (inclusief verblijfplaatsen), streng beschermd zijn. Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden zal de functionele leefomgeving van de Huismus en een rustplaats van de Kerkuil verwijderd worden en kunnen individuen van deze soorten verstoord en/of gedood worden, hetgeen tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming leidt. Om overtreding te voorkomen, dient bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing aangevraagd te worden en dienen maatregelen genomen te worden om de nadelige effecten zoveel mogelijk te voorkomen en/of te beperken. Ontheffing kan worden verleend wanneer;

- er geen alternatief is, met andere woorden geen andere bevredigende oplossing en;
- er sprake is van het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, en;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De Gemeente Bergen op Zoom heeft het NWC gevraagd om een ontheffing ten aanzien van de Huismus en de Kerkuil aan te vragen en om het bijbehorende activiteitenplan op te stellen.

Figuur 1: Impressie van 't Suikerwerk.

2. Projectbeschrijving

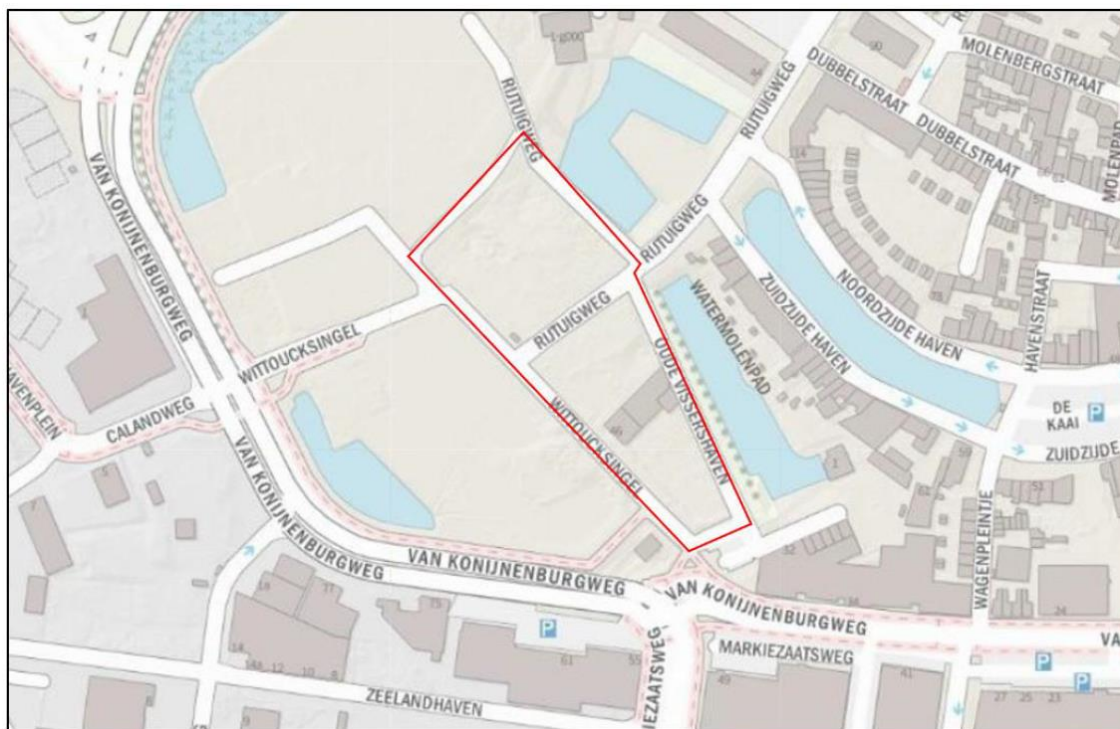
2.1 Naam van project en adresgegevens

Project: Ontwikkeling van bouwplan Suikerwerk in Bergen op Zoom

Adresgegevens: Oude Visserhaven 11/11a
4612 PA Bergen op Zoom

2.2 Locatie plangebied en huidige situatie

Het plangebied bevindt zich aan de Oude Visserhaven in Bergen op Zoom (provincie Noord-Brabant). In het plangebied bevinden zich een schoorsteen en een oud pand. Het plangebied bevindt zich tussen de Wittoucksingel aan de zuidwestzijde en de Oude Visserhaven aan de noordoostzijde (figuur 2). Het plangebied bevindt zich op de coördinaten 77.726-390.132 (bijlage 2).

Figuur 2: Begrenzing van het plangebied (rood omkaderd) en het werkterrein.

Foto 1: Impressie van het plangebied.

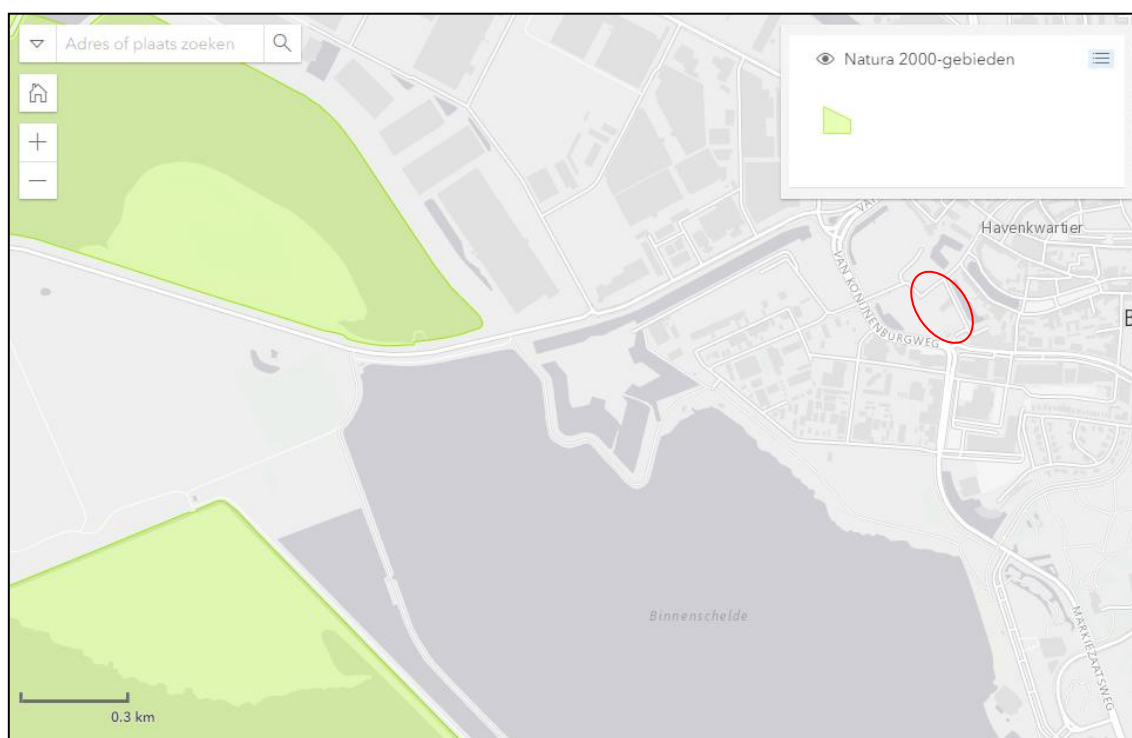

Foto 2: Impressie van het plangebied.

2.3 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Het plangebied bevindt zich op 1,2 kilometer afstand van Natura 2000-gebied de 'Zoommeer', op 1,7 kilometer afstand van 'Markiezaat' en op 3 kilometer afstand van 'Brabantse Wal' (figuur 3). Vanwege deze afstand en de aard van de werkzaamheden is er mogelijk een Aeries-berekening nodig voor de sloop en het bouwrijpmaken. Deze berekening is niet in onderhavige rapportage opgenomen.

Het plangebied grenst niet aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Hierdoor is een toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN niet nodig.

Figuur 3: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. Natura 2000-gebied 'Zoommeer', 'Markiezaat' en 'Brabantse Wal' (groen gearceerd).

2.4 Deskundige betrokken bij project

De Gemeente Bergen op Zoom (aanvrager) wordt bij de ontheffingsaanvraag begeleid door het NWC. Dit ecologisch adviesbureau bestaat sinds 1986 en heeft in de loop der jaren veel ervaring opgedaan met onder andere ecologisch onderzoek, toetsingen aan de natuurwetgeving en het aanvragen van ontheffingen. De werknemers zijn specialisten op het gebied van verschillende soortgroepen en hebben, aanvullend op eerdere opleidingen, cursussen gevolgd om hun ecologische kennis te vergroten en op peil te houden. Bijlage 1 geeft een overzicht van de huidige medewerkers van het NWC en hun kwalificaties.

3. Werkzaamheden en planning project

Op de betreffende locatie hebben bedrijfsgebouwen gestaan. Deze zijn de afgelopen decennia gaandeweg gesloopt. Eén gedeelte is blijven staan en dat is het gebouw aan de Oude Vissershaven 11/11a. In de afgelopen periode is het bestemmingsplan van deze locatie gewijzigd van een bedrijfsbestemming naar een woonbestemming middels het bestemmingsplan Schelde Vesting. De betreffende locatie gaat binnenkort verkocht worden aan ontwikkelaar/bouwer Era Contour. Zij gaan hier de ontwikkeling van het bouwplan Suikerwerk op realiseren. Hiervoor is het nodig dat de locatie bouwrijp wordt geleverd. De bodem van de gehele locatie moet gesaneerd en de betreffende bebouwing gesloopt worden (figuur 4).

De werkzaamheden die uitgevoerd gaan worden is het slopen van het gebouw en de fundering waardoor de ondergrond gesaneerd kan worden. Ook zal het zuidelijk deel van de locatie 1 meter worden afgegraven (sanering) en het hekwerk met het groen verwijderd worden. Inmiddels is het noordelijk deel tot aan het gebouw gesaneerd en voorzien van een schone bovenlaag.

Wanneer de sloop- en de saneringswerkzaamheden zijn uitgevoerd zal het plangebied bouwrijp gemaakt worden waarna er bebouwing gerealiseerd wordt.

Planning van de werkzaamheden:

Januari 2021	het treffen van mitigerende maatregelen
April/mei 2021	het slopen van het huidige gebouw
Mei/juni 2021	saneren van het zuidelijk deel van de locatie
Juli 2021	het bouwrijp leveren aan de ontwikkelende en bouwende partij Era Contour
Najaar 2021	starten de bouwwerkzaamheden van de woningen

Zie hoofdstuk 6 paragraaf 6.7 voor een aangepaste planning aan de hand van mitigerende en compenserende maatregelen.

4. Methode en resultaten onderzoek voorkomende soorten in het plangebied

4.1 Methode aanvullende onderzoeken

In het kader van de Wet natuurbescherming heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) op de locatie aan Nieuwe Vesting Zuid aanvullend onderzoek uitgevoerd (Huibers, 2020b). Bij het aanvullende ecologische onderzoek lag de nadruk op het in kaart brengen van eventueel aanwezige vaste verblijfplaatsen van vleermuizen, grondgebonden zoogdieren en nestplaatsen en/of functionele leefomgeving van de Huismus.

Huisumus

Er is door middel van vier inventarisaties gekeken of de Huismus (*Passer domesticus*) het plangebied gebruikt en welke functies het gebied heeft voor deze soort. Hiervoor zijn er vier inventarisatiemomenten geweest op 10 en 20 mei en 4 en 19 juni 2020. De weersomstandigheden (gemiddelde temperatuur, bewolking en gemiddelde windsnelheid) op deze dagen, de start- en eindtijden van de inventarisaties en de tijd van zonsopkomst (ZO), worden vermeld in onderstaande tabel.

Tabel 1: Weersomstandigheden, start- en eindtijd voor inventarisatie van de Huismus.

Datum	Temp. (°C)	Wind (Bft)	Bewolking	Neerslag
10-05-2020	20	2	3/8	Droog
20-05-2020	18	1	1/8	Droog
04-06-2020	14	4	8/8	Droog
19-06-2020	20	2	3/8	Droog

De gegevens over de weersomstandigheden zijn ter plaatse gemeten of ingeschat door de waarnemers.

Kerkuil

Er zijn geen specifieke inventarisaties uitgevoerd voor de Kerkuil (*Tyto alba*) doordat deze soort in eerste instantie, op basis van verspreidingsgegevens, niet werd verwacht binnen het plangebied.

4.2 Resultaten aanvullende onderzoeken

Huisumus - resultaat

Tijdens de vier inventarisaties zijn er huismussen in het plangebied waargenomen. Op 10 mei is er één mannelijke Huismus in het braamstruweel waargenomen en meerdere huismussen bij de woningen aan het Watermolenpad. Op 20 mei is er één zingende mannelijke Huismus aan de schoorsteen zijde waargenomen en één mannelijke en

twee vrouwelijke huismussen foeragerend in het braamstruweel. Op 4 juni zijn er geen huismussen waargenomen en op 19 juni zijn er meerder huismussen waaronder zowel volwassen als juveniele individuen bij het pand waargenomen. Het plangebied behoort tot de functionele leefomgeving van deze dieren waarbij met name het aanwezige braamstruweel essentieel onderdeel uitmaakt van de functionele leefomgeving. Deze is essentieel omdat er weinig alternatieven voor voedsel- en schuilmogelijkheden in de omgeving beschikbaar zijn. Nestlocaties zijn niet binnen het plangebied aangetroffen, maar mogelijk nestelen de huismussen in de nabij omgeving langs de Oude Vissershaven. Zowel de nestlocaties als de functionele leefomgeving van de Huismus zijn beschermd. In dit geval zal er, als gevolg van de werkzaamheden, essentiële functionele leefomgeving verwijderd worden en zullen er mogelijk individuen verstoord worden, waardoor overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming aan de orde is. Om deze reden wordt een ontheffing aangevraagd en is voorliggend activiteitenplan opgesteld.

Kerkuil

Tijdens veldbezoeken op 19 juni en 3 juli is er, overdag, een Kerkuil in het plangebied gezien. Op 19 juni is het individu zowel aan de noordwest- als de zuidoostzijde waargenomen. Bij aankomst ruste de uil eerst op een balk aan de ene zijde, vloog op en werd korte tijd later aan de andere zijde rustend aangetroffen. Er zijn die dag twee braakballen in de vegetatie gevonden aan de zuidoostzijde onder de rustplek op de balk. Ook tijdens het bezoek op 3 juli is er één Kerkuil waargenomen. Het gaat in het plangebied niet om een broedplaats maar om een rust- of roestplaats van één individu. Vermoedelijk gaat het om een jong dier dat een eigen territorium aan het zoeken is. Naast de nestplaatsen en de functionele leefomgeving zijn ook de rustplaatsen van deze soort beschermd. Doordat bij de sloop van het pand deze rustplaats zal verdwijnen wordt ook voor deze soort een ontheffing aangevraagd.

5. Effectenstudie en overtreding verbodsbepalingen

Door de uitvoering van de voorgenomen plannen mag er nooit een achteruitgang van de functionaliteit van een voortplantingsplaats en/of een vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort optreden, ook niet tijdelijk. Het gebied moet voor een beschermde soort blijvend voorzien in alle benodigdheden om zich succesvol te kunnen voortplanten of te kunnen rusten/verblijven. Dit is van toepassing op zowel het individu als alle exemplaren van een populatie ter plaatse. De functies die het gebied vervult voor de soort moeten behouden blijven. De aantasting van de functionaliteit van een voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats is aan de orde als het geschikte habitat (of delen daarvan) waar de soort is aangetroffen, in kwantiteit of kwaliteit afneemt, waardoor de functie van vaste rust- en verblijfplaats niet meer kan worden vervuld.

Voor deze effectenstudie is literatuuronderzoek uitgevoerd en is gebruik gemaakt van gegevens die aangeleverd zijn door de Gemeente Bergen op Zoom (aanvrager).

5.1 Effecten op de Huismus en de Kerkuil

Tijdelijke effecten

Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen voor Huismus en de Kerkuil de volgende nadelige effecten optreden:

- mogelijk opzettelijk verstoren en/of doden van de vogels bij de werkzaamheden;
- verwijderen functionele leefomgeving van de Huismus;
- verwijderen van een rustplaats van de Kerkuil.

De voorgenomen sloop- en bouwwerkzaamheden zullen nadelige effecten op de Huismus en de Kerkuil hebben doordat de dieren hierdoor verstoord worden en onderdelen van de leefomgeving zullen verwijden. De toekomstige situatie zal niet tot nadelige effecten voor deze soorten leiden als de juiste maatregelen getroffen zijn.

Tabel 2 geeft per fase van de geplande werkzaamheden een overzicht van de effecten voor de Huismus en de Kerkuil.

Tabel 2: Overzicht tijdelijke en lange termijn effecten voor de Huismus en de Kerkuil.

Fase werkzaamheden	Nadelige effecten
Sloopwerkzaamheden en verwijderen vegetatie	Verwijderen van functionele leefomgeving van de Huismus en rustplaats van de Kerkuil
Bouwwerkzaamheden na genomen maatregelen	Geen
Toekomstige situatie na genomen maatregelen	Geen

Lange termijn effecten

Als gevolg van de ontwikkelingen waarbij de vegetatie verwijderd wordt en het pand gesloopt wordt zal de functionele leefomgeving van de Huismus en de rustplaats van de Kerkuil verloren gaan. Zonder compenserende maatregelen zullen de onderdelen van de leefomgeving van deze soorten verdwijnen waarmee de populatie op de lange termijn een afname zou kunnen laten zien.

5.2 Overtreding verbodsbepalingen Europese Vogelrichtlijn

Als gevolg van de geplande werkzaamheden kunnen er (opzettelijk) dieren verstoord worden en zal er functionele leefomgeving van de Huismus en een rustplaats van de Kerkuil verdwijnen. Mogelijk kunnen er onopzettelijk ook individuen gedood worden. Deze werkzaamheden leiden tot overtreding van artikel 3.1, lid 1, 2 en 4 uit de Wet natuurbescherming (tekstvak 1). Vanwege deze overtredingen wordt, middels onderhavig activiteitenplan, voorafgaand aan de uitvoering van de geplande geplande werkzaamheden een ontheffing aangevraagd. In dit activiteitenplan worden de maatregelen beschreven die genomen zullen worden om de nadelige effecten op de Huismus, de Kerkuil en hun leefbiotopen zoveel mogelijk te voorkomen en/of te beperken (hoofdstuk 6).

Tekstvak 1: Artikel 3.1 Wet natuurbescherming

Artikel 3.1 Wet natuurbescherming:

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

5.3 Gunstige staat van instandhouding

Om de effecten te kunnen bepalen van de geplande werkzaamheden, moet gekeken worden naar de gunstige staat van instandhouding van de soorten op lokaal niveau en

naar de landelijke staat van instandhouding van de soorten. De staat van instandhouding wordt als gunstig beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de Huismus en de Kerkuil nog steeds levensvatbare componenten zijn van de natuurlijke habitats waarin de soorten voorkomen en dat vermoedelijk op langere termijn zullen blijven;
- het natuurlijke verspreidingsgebied van de Huismus en de Kerkuil niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;
- er een voldoende groot habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van Huismus en Kerkuil op lange termijn in stand te houden.

Huisumus

Volgens het kennisdocument van de Huismus, dat is opgesteld door BIJ12, worden huismussen nagenoeg overal in Nederland aangetroffen waar geschikt broedgebied aanwezig is. De hoogste dichtheden komen voor in min of meer kleinschalig cultuurlandschap met verspreide bebouwing, vooral op de hoge gronden. Er is daarbij een duidelijke relatie tussen bewoning van mensen, kippen en ander vee en het voorkomen van de Huismus. Ooit was de Huismus de meest algemene broedvogel van Nederland, maar de laatste decennia is de soort om onbekende redenen in aantal vrij hard achteruitgegaan. Het aantal broedparen is landelijk met meer dan 50% afgenomen. Vermoedelijk is één van de oorzaken de afname van broedgelegenheid in combinatie met een afgenomen voedselaanbod, minder dekking en toename aan predatie.

Huismussen zijn sociale vogels en leven in groepen. Ze broeden in losse kolonies van enkele paren tot soms wel veertig tot honderd nesten. De kolonies worden gezien als (deel)populaties. Er worden regelmatig nieuwe paren gevormd omdat juist het sterftecijfer onder volwassen vogels in het broedseizoen hoog is. Niet alle volwassen dieren broeden (BIJ12, 2017).

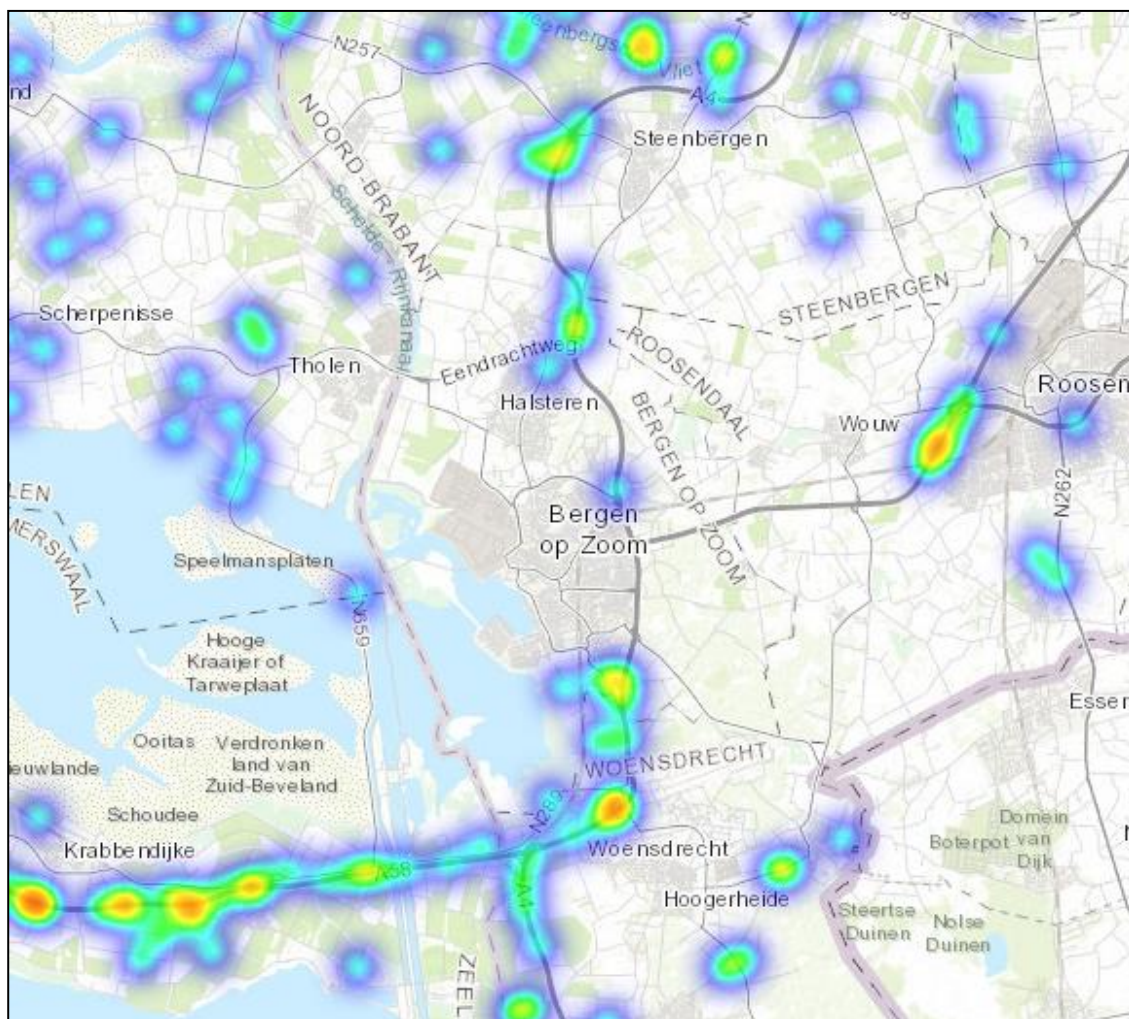
Het natuurlijke verspreidingsgebied van de Huismus zal niet kleiner worden door de voorgenomen plannen waarmee de populatie in stand gehouden kan worden. Dit omdat er middels mitigerende maatregelen voor gezorgd wordt dat er zowel tijdens als na de werkzaamheden voldoende functionele leefomgeving aanwezig is binnen en in de nabijheid van het plangebied en de nestplaatsen van de Huismus niet aangetast zullen worden.

Kerkuil

Het kennisdocument van de Kerkuil dat is opgesteld door BIJ12, stelt dat kerkuilen in grote delen van Nederland worden aangetroffen. De soort broedt jaarlijks in wisselende aantallen, wat voornamelijk afhankelijk is van het muizenaanbod. Sinds het jaar 2000 lijkt het aantal broedparen zich te stabiliseren, alhoewel dus in wisselende aantallen per jaar. Herstel komt voornamelijk door specifieke kerkuilgerichte beschermingsmaatregelen zoals het aanbieden van nestplaatsen en het geven van voorlichting door

vrijwilligersgroepen. Uit gegevens van Sovon blijkt dat de staat van instandhouding van de Kerkuil in Nederland gunstig is (Sovon, 2021).

Kerkuilen worden in grote delen van Noord-Brabant en ver daarbuiten aangetroffen. In de omgeving van Bergen op Zoom zijn er daarentegen niet redelijk veel waarnemingen van kerkuilen bekend, met name ten zuiden en in het noordoosten worden ze waargenomen (figuur 4). De aanwezigheid van kerkuilen in de bebouwde kern van Bergen op Zoom komt als een verrassing.

Figuur 4: Heatmap waarnemingen Kerkuil in de omgeving Bergen op Zoom in de periode van 2015-2021.

Bron: Waarneming.nl, 2021.

Tijdens de sloopwerkzaamheden zal een rustplaats van de Kerkuil verdwijnen, maar omdat de soort algemeen voorkomt in Nederland en omdat er mitigerende maatregelen genomen zullen worden waardoor het aanbod aan verblijfplaatsen tijdens en na de werkzaamheden gelijk blijft, zal er geen sprake zijn van aantasting van de functionaliteit van de verblijfplaats en kan de Kerkuil een levensvatbare component van zijn natuurlijke habitat blijven. Daarnaast zal het natuurlijke verspreidingsgebied van de Kerkuil niet kleiner worden door de voorgenomen plannen en blijft er een voldoende

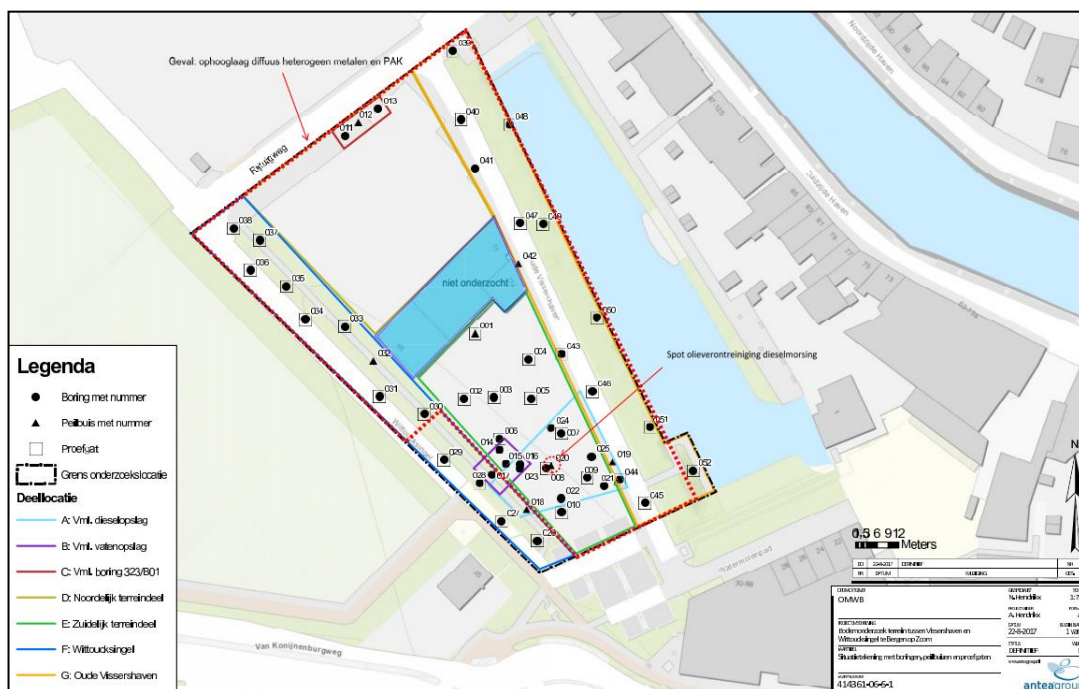
groot habitat bestaan waarmee de populatie in stand gehouden kan worden. Dit omdat er middels mitigerende maatregelen voor gezorgd wordt dat er zowel tijdens als na de werkzaamheden voldoende andere, geschikte verblijfplaatsen aanwezig zijn rondom en binnen het plangebied.

5.4 Wettelijk belang Europese vogelrichtlijnsoorten

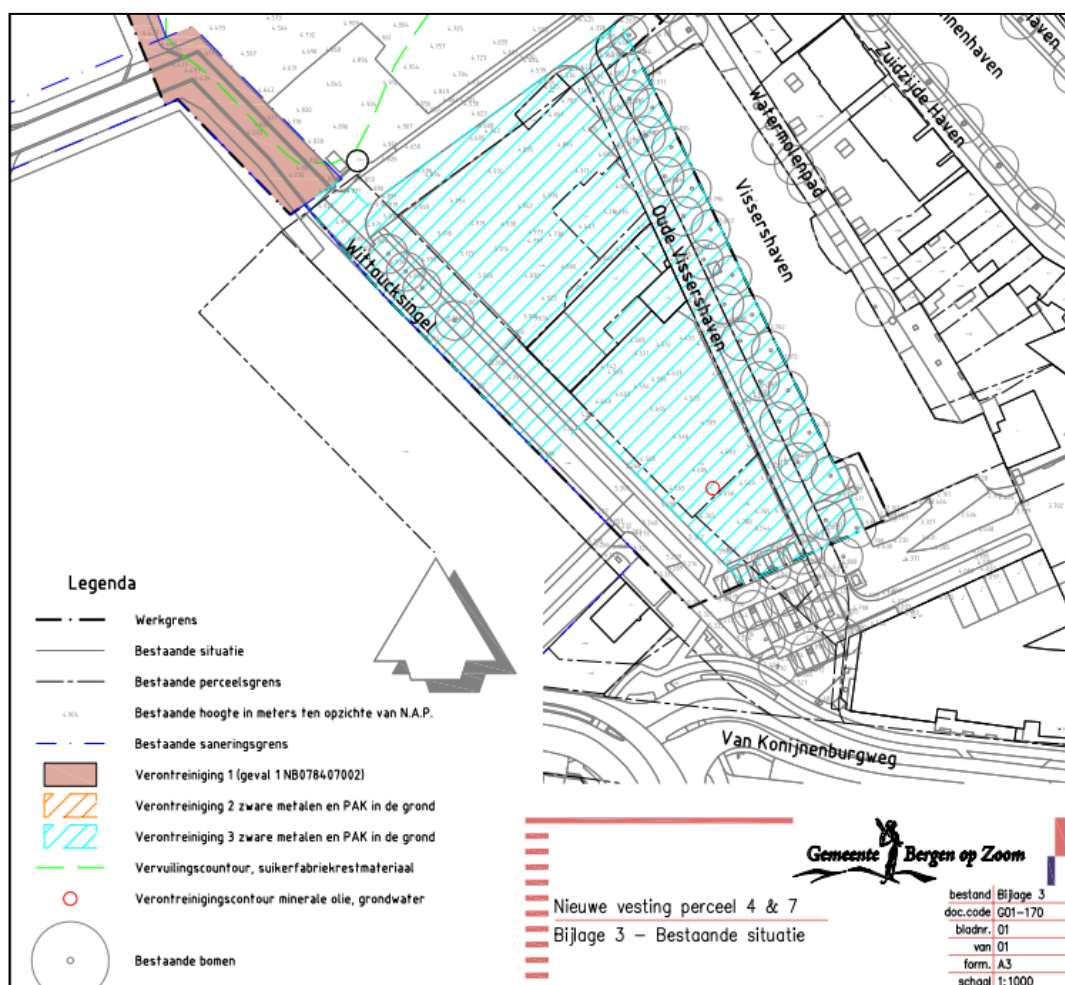
Ontheffing wordt aangevraagd op basis van het volgende wettelijk belang:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid, Wnb artikel 3.3, lid 4b 1°. Daarnaast is ook het maatschappelijke en financiële belang groot.

De locatie is aangemerkt als een geval van ernstige bodemverontreiniging waarop een saneringsverplichting rust (Leijten, P.J., 2019). Een groot deel van de locatie is sterk verontreinigd met zware metalen en/of PAK's (figuur 5 en 6). Het middenterrein is wegens bebouwing niet onderzocht, maar de verontreinigingssituatie is vermoedelijk vergelijkbaar met het zuidelijk deel. Het deel van de Wittoucksingel is niet in detail onderzocht, maar aangenomen wordt dat ook dit verbindende stuk sterk verontreinigd is. Uit de actualisatie door Antea Group blijkt dat de olieverontreiniging op de planlocatie, waarvoor in 2005 een beschikking is afgegeven, sterk verminderd is en geen geval van ernstige bodemverontreiniging meer betreft. Alleen in het grondwater is nog sprake van interventiewaarde-overschrijding. Door de verontreiniging van de bodem op de planlocatie is het voor de volksgezondheid van groot belang dat de bodem gesaneerd wordt.

Figuur 5: Bodemonderzoek op de planlocatie.

Figuur 6: Weergave van tot welk niveau het bestaande maaiveld gesaneerd moet worden en het te slopen pand.

De afgelopen decennia zijn de bedrijfsgebouwen rondom het plangebied gesloopt en is de grond gesaneerd (foto 3). De riolering onder de wegen Oude Visserhaven en Wittoucksingel is vernieuwd en van asfalt voorzien. Alle werkzaamheden die verricht konden worden die niet van invloed zouden zijn op de flora en fauna van het nog bestaande bedrijfspand zijn inmiddels uitgevoerd. Het enige overgebleven deel is het bedrijfspand aan de Oude Visserhaven 11/11a. Na de sloop van het grote fabriekscomplex Nedalco is dit vervallen bedrijfsgebouw nog het laatste restant in het ontwikkelgebied van Schelde Vesting. De locatie is sterk verpauperd en ligt tegen de historische binnenstad aan (foto 4). Lange tijd is de woning van het pand gekraakt en illegaal bewoond geweest. Op de inrichtingstekening in figuur 6 van Nieuwe Vesting wordt duidelijk hoe belangrijk het is dat deze locatie herontwikkeld wordt. Wordt dit gebied niet herontwikkeld naar woningbouw dan kunnen ook andere omliggende percelen niet herontwikkeld worden en worden de woningen onverkoopbaar. Belangrijker is nog wel de grote financiële opgave die op deze herontwikkeling rust. De aankoop van het grote fabriekscomplex van Nedalco en de bodemsaneringsopgave maakt het noodzakelijk dat alle gebieden herontwikkeld worden naar woningbouw. Er is een grote vraag naar woningen en nu al blijkt dat het woningbouwproject Suikerwerk (op de betreffende locatie) heel veel geïnteresseerden kent voor het kopen van een woning. Door deze herontwikkeling van een verlopen bedrijfsterrein kunnen er 55 woningen worden toegevoegd aan de stad.

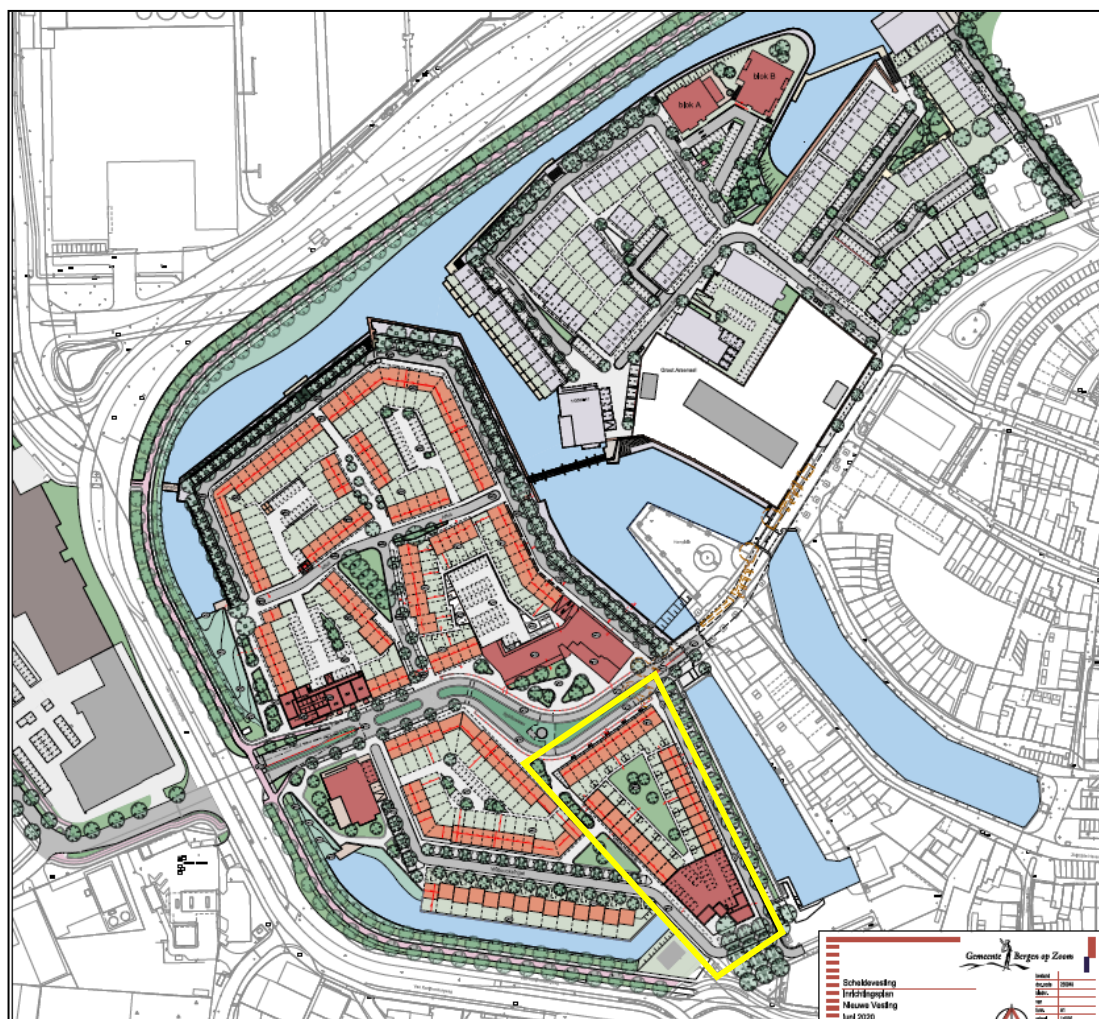
De betreffende locatie gaat binnenkort verkocht worden aan ontwikkelaar/bouwer Era Contour. Zij gaan hier de ontwikkeling van het bouwplan Suikerwerk realiseren. Hiervoor is nodig dat de locatie bouwrijp wordt opgeleverd. De bodem van de gehele locatie moet gesaneerd en de betreffende bebouwing gesloopt worden.

Foto 3: Het overgebleven bedrijfspand en de saneringswerkzaamheden rondom het plangebied.

Foto 4: De ligging van het bedrijfspand aan de rand van het centrum gelegen.

Figuur 6: Inrichtingstekening van het ontwikkelgebied Nieuwe Vesting (geel omlijnd) onderdeel van Schelde Vesting.

Bron: Gemeente Bergen op Zoom

6. Compenserende en mitigerende maatregelen

De nadelige korte termijn effecten op de Huismus en de Kerkuil en de mogelijke afname van de populatiegrootte van deze soorten, kunnen met behulp van mitigerende maatregelen voorkomen en/of verminderd worden.

Mitigerende maatregelen dienen voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden uitgevoerd te worden en zorgen ervoor dat nadelige effecten op de Huismus en de Kerkuil voorkomen en/of verminderd worden. De volgende compenserende en mitigerende maatregelen zullen worden genomen:

1. Werken in de minst kwetsbare periode;
2. huidige functies ontoegankelijk/ongeschikt maken;
3. aanbieden van alternatieven;
4. inschakelen van een huismus- en kerkuildeskundige;
5. monitoring van de voorzieningen;
6. aangepaste planning van de werkzaamheden.

6.1 Werken in de minst kwetsbare periode

In het plangebied aan de Nieuwe Vesting Zuid in Bergen op Zoom is functionele leefomgeving van de Huismus en een rustplaats van de Kerkuil aanwezig. Doordat beide vogels tijdens de broedperiode nog meer dan normaal afhankelijk zijn van de functionele leefomgeving en rustplaatsen wordt de broedperiode (februari en maart - augustus) als meest kwetsbare periode gezien. De werkzaamheden kunnen vanaf september 2021 uitgevoerd worden wanneer de vogels minder kwetsbaar zijn.

6.2 Huidige functies ontoegankelijk/ongeschikt maken

Om te voorkomen dat individuen van de Huismus en de Kerkuil verstoord en/of gedood zullen worden door de werkzaamheden is het noodzakelijk om door een ecologisch deskundige, begin september na de broedperiode, een broedvogelcheck uit te voeren voor de start van de werkzaamheden. Hierbij zal er gelet worden op individuen van beide soorten. Wanneer er geen individuen (meer) binnen het plangebied aanwezig zijn kunnen de werkzaamheden starten. Na het sein van de ecooloog zal het pand direct ongeschikt gemaakt worden door allereerst de rustmogelijkheden voor de Kerkuil te verwijderen. De vegetatie binnen het plangebied zal onder ecologische begeleiding verwijderd worden.

6.3 Aanbieden van alternatieven

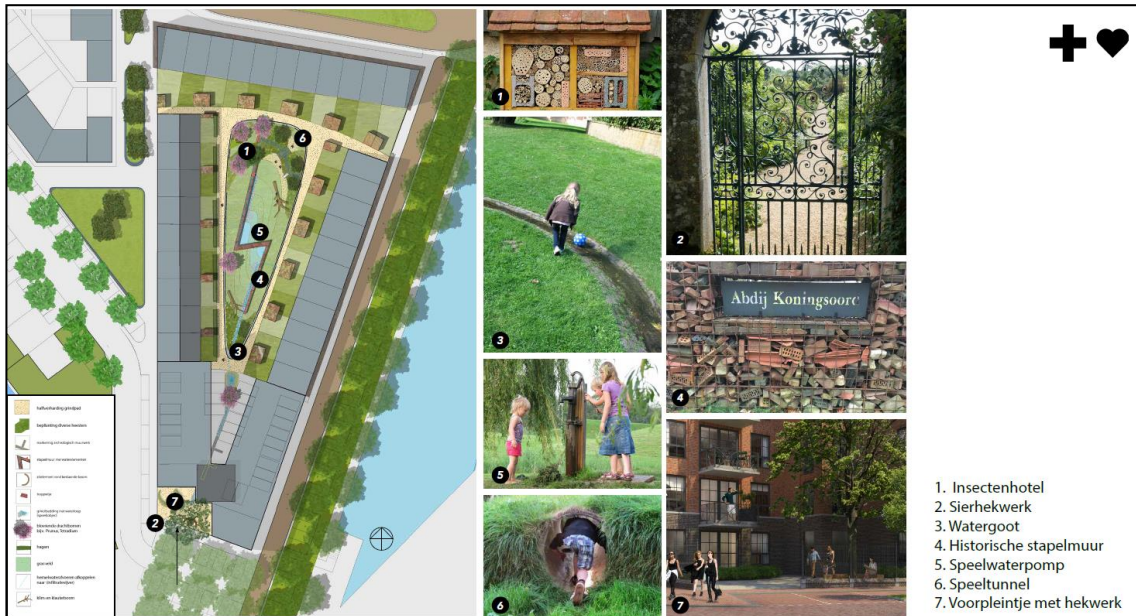
Huismus

Als gevolg van de werkzaamheden zal er voor de Huismus functionele leefomgeving verloren gaan. Ter compensatie zullen er dekkingmogelijkheden, voedsel en plekken voor stofbaden en drinkwater gerealiseerd moeten worden. Voldoende dekkingmogelijkheden en voedsel kunnen gerealiseerd worden door verrijdbare plantenbakken te plaatsen op de plaats van de betreffende boom, of in de omgeving van deze locatie (binnen 5 à 10 meter, bij voorkeur binnen 2,5 meter). Deze plantenbakken worden bij voorkeur ingeplant met kant-en-klare hagen en/of doornige struiken als vuurdoorn en meidoorn, groenblijvende heesters, klimplanten als klimop of wingerd, beukenhagen of andere inheemse soorten. De voorkeur gaat uit naar groenblijvende soorten. De hoogte van de beplanting in deze plantenbakken moet minimaal 3 meter zijn om effectief te kunnen zijn. Het voordeel van de verrijdbare plantenbakken is dat de bakken verschoven kunnen worden naar plaatsen waar geen werkzaamheden zijn of waar de werkzaamheden al afgerond zijn, zodat ze niet in de weg zullen staan. Plekken voor stofbaden en drinkwater zullen tijdens de werkzaamheden vanzelf aanwezig zijn door de braakligging van het terrein. In de nieuwe situatie zal er weer groen aanwezig zijn in de vorm van heesters, hagen en bomen. Ook de beplantingskeuze in de nieuwe situatie dient afgestemd te worden op de Huismus. Zo gaat de voorkeur uit naar inheemse hagen en/of doornige struiken zoals eerder genoemd. De verwachting is dat er binnen de plannen voldoende mogelijkheden ontstaan voor stofbaden zoals zandkuiltjes die in de luwte van de hagen ontstaan en mogelijkheden voor drinkwater (figuur 8).

Er wordt ook nog een optie open gelaten om de punt tussen de Oude vissershaven en het Watermolenpad (figuur 7) in te planten met inheemse heesters en hagen, maar deze optie moet eerst nog nader onderzocht worden.

Figuur 7: Mogelijke locatie om vegetatie ten behoeve van de Huismus in te planten.

Figuur 8: Impressie van de beplanting en de plaatsing van een insectenhotel in de nieuwe situatie.

Bron: Era Contour

Kerkuil

Door de werkzaamheden zal er een rustplaats van de Kerkuil verloren gaan. Ter compensatie dient deze rustplaats gecompenseerd te worden door buiten de invloedssfeer maar binnen het leefgebied van de Kerkuil een alternatieve voorziening te realiseren.

Er is een geschikte locatie voor deze alternatieve voorziening in de nabije omgeving van het plangebied gevonden. Binnen 150 meter van het plangebied, aan het Watermolenpad staat een geschikte kapschuur waarin een kerkuilenkast opgehangen zal worden (figuur 9, foto 4 en 5).

Figuur 9: Locatie en afstand van de nieuwe locatie voor de uilenkast ten opzichte van het plangebied.

Foto 4: De kapschuur waar de uilenkast in opgehangen zal worden.

Foto 5: De kapschuur waar de uilenkast in opgehangen zal worden.

6.4 Inschakelen van een Huismus- en Kerkuildeskundige

De werkzaamheden zullen uitgevoerd worden onder begeleiding van een Huismus- en Kerkuildeskundige. Onder een deskundige wordt verstaan; een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ecologisch deskundige houdt tijdens de werkzaamheden nauwlettend in de gaten of er nog ergens individuen van de Huismus en/of Kerkuil gevonden worden. Zodra toch individuen van deze soorten worden aangetroffen, worden de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet en moet gewacht worden totdat de dieren uit zichzelf vertrokken zijn.

6.5 Opstellen ecologisch werkprotocol

Een ecologisch deskundige zal voorafgaand aan de start van de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol opstellen. Dit ecologische werkprotocol moet gedurende alle werkzaamheden op locatie aanwezig zijn en de inhoud moet bij alle betrokken werknemers bekend zijn. De activiteiten moeten aantoonbaar volgens dit protocol worden uitgevoerd.

In een ecologisch werkprotocol staat omschreven welke maatregelen getroffen worden om effecten op de Huismus en de Kerkuil te voorkomen. Ook staat erin hoe te handelen als deze effecten toch optreden. Er wordt onder andere in vermeld:

- in welke periode gewerkt moet worden (buiten de meest kwetsbare periode);
- welke activiteiten op welke locatie(s) en op welk moment plaatsvinden;
- welke maatregelen worden genomen en wat daarmee wordt gerealiseerd voor de Huismus en de Kerkuil;
- wanneer begeleiding door een ecologisch deskundige noodzakelijk is;
- wie die ecologisch deskundige is en wat de deskundige exact gaat doen en wanneer deze wordt ingeschakeld.

6.6 Monitoring van de voorzieningen

Om de effectiviteit van de alternatieve voorzieningen te beoordelen zullen voorzieningen voor maximaal drie jaar op rij gemonitord worden. Als blijkt dat de voorzieningen na één jaar nog niet in gebruik zijn genomen zal er een extra jaar gemonitord worden, tot maximaal drie jaar. Ook zullen, tijdens de monitoring, de voorzieningen gecontroleerd worden op hun functionaliteit. Als dit niet het geval is dienen de voorzieningen weer functioneel gemaakt te worden of zullen er aanpassingen nodig zijn.

Voor de monitoring van de Huismus wordt de onderzoeksmethode uit het kennisdocument van de Bij12 gevolgd. Er worden twee gerichte inventarisaties uitgevoerd in de periode van 1 april tot en met 15 mei op geschikte dagen en met een tussenperiode van minimaal 10 dagen.

Om te monitoren of de nieuwe verblijfplaats voor de Kerkuil gebruikt wordt zal de uilenkast twee keer per jaar gecontroleerd worden op aanwezigheid van kerkuilen volgens het kennisdocument van Bij12. Hierbij zal gekeken worden of de kast gebruikt wordt als rustlocatie en/of broedlocatie door kerkuilen en op sporen van de Kerkuil (veren, uitwerpselen, braakballen en dergelijke). Op deze manier kan de aanwezigheid van kerkuilen aangetoond worden in de uilenkast.

Als na een monitoringsjaar blijkt dat de Huismus en/of de Kerkuil gebruik maken van de aangeboden alternatieven is de monitoring voor die soort afgerond. Als dit niet het geval is zal de monitoring in tenminste drie aaneengesloten jaren worden uitgevoerd.

Na elk monitoringsjaar zal er een notitie opgesteld worden met de resultaten en een valuatie van de getroffen maatregelen.

6.7 Aangepaste planning van de werkzaamheden

Tabel 3 geeft een overzicht van de uit te voeren werkzaamheden, waar rekening mee gehouden dient te worden in het kader van de Wet natuurbescherming en in welke periode de werkzaamheden en mitigerende maatregelen uitgevoerd zullen gaan worden.

Tabel 3: Planning van de werkzaamheden en mitigerende maatregelen

Periode	Werkzaamheden
Februari 2021	Indienen ontheffingsaanvraag
Februari 2021	Realiseren compensatie
Juli 2021	Inschatting dat de ontheffing is verleend
September 2021	Ecologische begeleiding bij start werkzaamheden
September 2021	Sloop van het huidige pand (na de broedperiode)
Oktober 2021	Saneren van het zuidelijke deel van de locatie
November 2021	Bouwrijp aanleveren van de locatie
Voorjaar 2021	Start van de bouwwerkzaamheden voor de woningen

7. Alternatieven en zorgvuldig handelen

7.1 Alternatieven

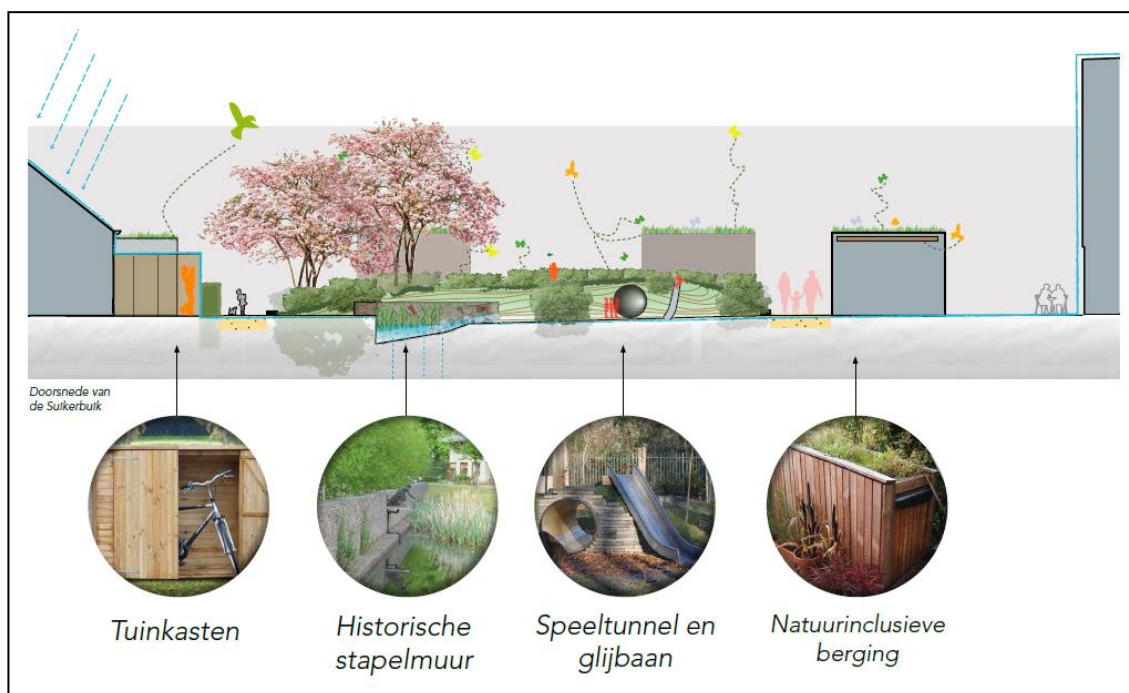
De geplande werkzaamheden zullen uitgevoerd worden om de bodem te saneren, de betreffende bebouwing te slopen en op dezelfde locatie 55 woningen te realiseren. Deze werkzaamheden zijn locatie gebonden. Vanwege de slechte staat van het bedrijfspand, het vandalisme dat er heeft plaats gevonden, en doordat dit het laatst overgebleven pand is, is er geen andere optie dan dit pand te slopen en nieuwe woningen te realiseren. Het bouwen op een alternatieve locatie is voor de vogels ook geen optie. Het pand zal op termijn toch gesloopt moeten worden of uit zichzelf instorten waardoor de rustplaats van de Kerkuil alsnog vernietigd zouden worden. De kwaliteit van de huidige rustplaats is niet optimaal. Voor behoud van de rustplaats is sloop en een alternatief benodigd omdat het pand met daarbij de rustplaats teveel zou vervallen. Vanuit dit oogpunt is ook de natuur er bij gebaat dat er in alternatieve voorzieningen wordt voorzien als vervanging van de huidige functies. De dieren die momenteel gebruik maken van het plangebied wordt hiermee een duurzaam alternatief geboden. De initiatiefnemer wil graag dat de dieren behouden blijven en daarbij gebruik kunnen maken van een duurzame verblijfslocatie. Daarnaast zal het nieuwe bouwblok ruimte bieden voor biodiversiteit door de bergingen bij de woningen natuurinclusief te maken (figuur 10 en 11) en het plaatsen van een insectenhotel (figuur 8).

Door het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen wordt getracht de negatieve effecten voor de Huismus en de Kerkuil te minimaliseren. De werkwijze en planning zijn reeds aangepast aan de aanwezigheid van de Huismus en de Kerkuil (zie hoofdstuk 6). Door deze werkwijze en planning zijn er zo min mogelijk schadelijke effecten op deze soort te verwachten.

Figuur 10: Impressie van de natuurinclusieve bergingen in de nieuwe situatie.

Bron: Era Contour

Figuur 11: Impressie van de inrichting in de nieuwe situatie.

Bron: Era Contour

7.2 Ontwikkelingen in de omgeving

Bekend is dat de voormalige bedrijfspanden in nabije omgeving van het plangebied in de afgelopen periode zijn gesloopt en de bodem is gesaneerd (figuur 6). In de komende periode zal hier nieuwbouw gerealiseerd worden. Deze werkzaamheden lijken geen negatieve invloed gehad te hebben op het voorkomen van de Huismus en

de Kerkuil in het plangebied. De onderzoeken zijn recent uitgevoerd in de tijd dat de werkzaamheden rondom het plangebied aan de gang waren. Echter kunnen er geen concrete uitspraken over gedaan worden omdat de situatie voor de werkzaamheden in de omgeving niet is onderzocht. De verwachting is dat de bouwwerkzaamheden ook niet of nauwelijks invloed zullen hebben op deze soorten, mede doordat er voor de geplande werkzaamheden binnen het plangebied passende maatregelen genomen zullen worden.

7.3 Zorgvuldig handelen

Om te voldoen aan het zorgvuldigheidsbeginsel uit de Wet natuurbescherming, wordt tijdens de werkzaamheden de zorgplicht uit artikel 1.11 van deze wet in acht genomen. Dit houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor alle plant- en diersoorten (ook de onbeschermden), voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden worden.

Zo zal, voorafgaand aan de werkzaamheden, een inspectie van het werkterrein uitgevoerd worden, zodat eventueel op het terrein aanwezige dieren (zoals egels) verplaatst kunnen worden naar een locatie waar geen werkzaamheden plaatsvinden.

Referenties

BIJ12, 2018. *Kennisdocument Huismus Passer domesticus Versie 1.0, juli 2017*. Beschikbaar op het World Wide Web via:

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-009-Kennisdocument-Huismus-1.0.pdf>

BIJ12, 2018. *Kennisdocument Kerkuil Tyto alba Versie 1.0, juli 2017*. Beschikbaar op het World Wide Web via:

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-011-Kennisdocument-Kerkuil-1.0.pdf>

Natura 2000. Beschikbaar op het World Wide Web via:

<https://www.natura2000.nl/gebieden>

Huibers, C. 2020a. *Quicksan flora en fauna Nieuwe Vesting Zuid te Bergen op Zoom*. NWC advies. Rapportnr. W1780/P20-006. Uitgeverij Strix, Dordrecht

Huibers, C., 2020b. *Aanvullend onderzoek naar vleermuizen ScheldeVesting te Bergen op Zoom*. NWC advies. Rapportnr. W1873/P20-102. Uitgeverij Strix, Dordrecht

Leijten, P.J., 2019. *Saneringsplan projectgebied 'Nieuwe Vesting perceel 4 en 7' te Bergen op Zoom*. Gebran bvba. Projectnummer: 178378. Rapportnummer: R178378.010.

Sovon, 2021. *Kerkuil*. Beschikbaar op het World Wide Web via:

<https://www.sovon.nl/nl/soort/7350>

Waarneming.nl, 2021. *Kerkuil*. Beschikbaar op het World Wide Web via:

https://waarneming.nl/species/33/maps/?start_date=2015-07-31&interval=15552000&end_date=2021-01-27&map_type=heat

Bijlage 1: Huidige medewerkers NWC en hun kwalificaties

Drs. Hans Bruning

Werkzaam bij het NWC sinds 2001

Specialisatie: Flora, paddenstoelen, slakken, zoogdieren.

Annemijn de Groot Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2018

Specialisatie: Vogels, flora, vleermuizen, amfibieën, dagvlinders, ArcGIS.

Ing. Alexandra Haan, projectleider, senior ecologisch adviseur

Werkzaam bij het NWC sinds 1997

Specialisatie: Wet natuurbescherming, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders, libellen, macrofauna, vissen, Wet natuurbescherming, beheer en inrichting, BREEAM.

Rob Haan

Werkzaam bij het NWC sinds 1986

Specialisatie: Zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders.

Danny van den Heuvel

Werkzaam bij het NWC sinds 2019

Specialisatie: Vogels, vissen, amfibieën.

Christine Huibers - van de Velde Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2018

Specialisatie: Wet natuurbescherming, vleermuizen, amfibieën, stikstof, BREEAM.

Jelle Lips

Werkzaam bij het NWC sinds 2020

Specialisatie: Wet natuurbescherming

Victor van Os Msc

Werkzaam bij het NWC sinds 2018

Specialisaties: Wet natuurbescherming, vleermuizen, amfibieën, stikstof, BREEAM.

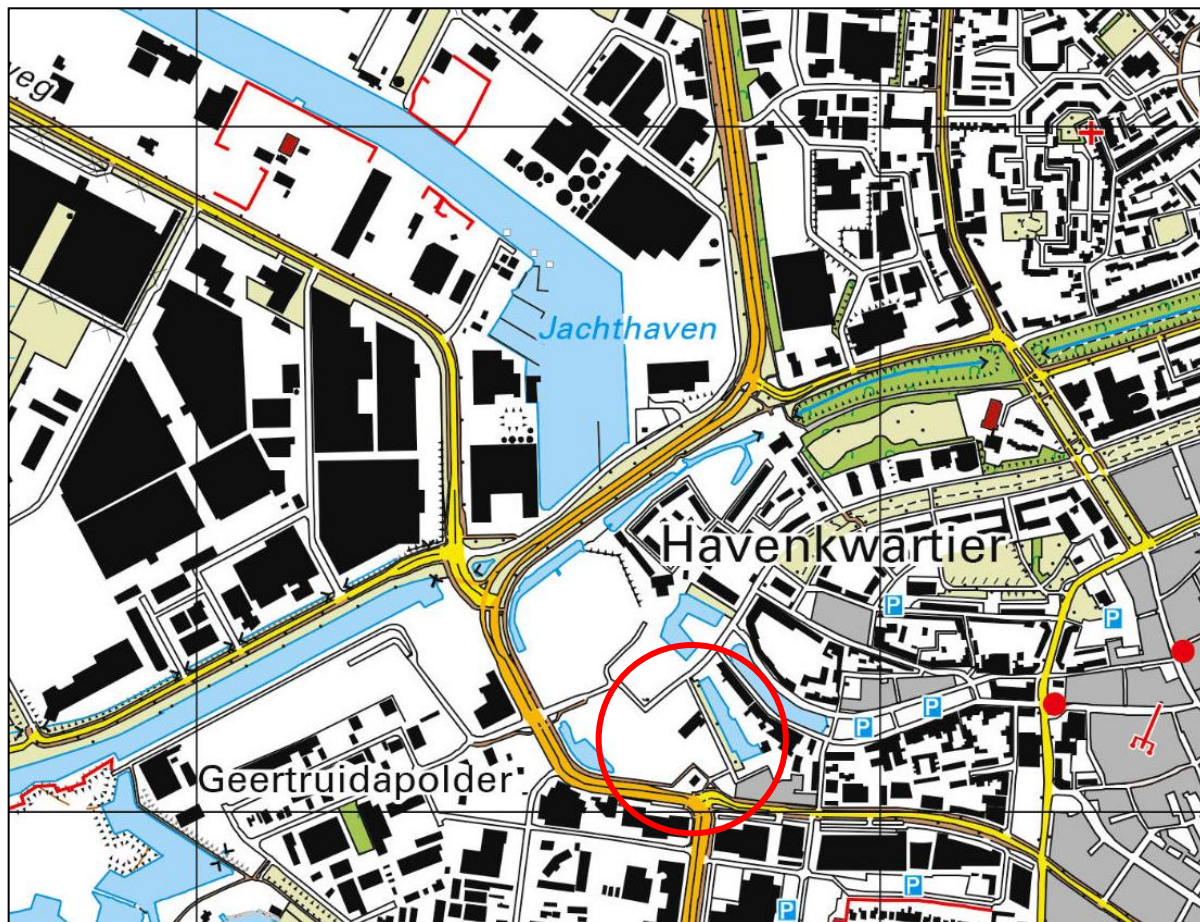
Sara Poppelaars

Werkzaam bij het NWC sinds 2019

Specialisaties: Wet natuurbescherming, vogels.

Bijlage 2: Plangebied ingetekend op een topografische kaart

Ligging van het plangebied (rode cirkel) met de coördinaten 77.726-390.132.

Bron: Kadaster, 2020. 'Tijdreis, over 200 jaar topografie'. Beschikbaar op het World Wide Web via:
<https://www.topotijdreis.nl/>